

„Die vernünftigen Krainer verlangen durchaus nicht nach einem Nationalitätenstreite“, — to je gotovo, ljubeznjiv korespondent! zakaj „die vernünftigen Krainer wünschen“, da se v gimnazijskih šolah spolne cesarski ukaz. Al kakor se nam zdí, ljubljanski korespondent ne imenuje tistih, ki to želijo, „vernünftig“, ampak tiste, ki se cesarskemu ukazu zoperstavljajo. Po tem takem je tista „gewisse Seite“ in pa „vernünftige Krainer“ edina stranka.

Resnično besedo je govoril o tej zadevi v graškem nemškem časniku „Telegraf“ dopisnik Δ iz Marburga; prav naravno je pokazal, da „Nationalitätenstreit“ je edino le med inšpektorji in vodji slovenskih gimnazij in pa med cesarskim ukazom iskati — in nikjer drugod. Zato res željno čakamo, da bi bilo tega razpora kmali konec, in da bi se kmali resne priprave začele za izpeljavo cesarskega ukaza. „Ta ukaz — pravi „Telegraf“ — je cesarjeva beseda in cesarjeva beseda je Slovencu vseskozi sveta; po tej besedi pa imajo Slovenci popolnoma pravico terjati, da slovenski jezik na njih gimnazijah postavno veljavo zadobi. Ta cesarski ukaz je za nenemške narode našega cesarstva avstrijski „hathumajum“, kterege so vsi radostni sprejeli. Ali se mu bo godilo kakor turškemu? Nadjamo se, da nikdar ne“.

Rekli smo že, da prenapetega nihče ne terja, — rekli smo, da zapopademo, zakaj se berž ni izpeljal cesarski ukaz; al resne priprave se morajo že zdaj začeti, da se bo v kratkem spolnila cesarjeva beseda, ktere skerben varh mora biti vsak, komur je mar za blagor domovine in države.

Ni nam znano, da bi kdo domačih kaj družega zahteval. Ki je tedaj „Nationalitätenstreit?“ Svesti smo si, da v Avstrii nismo še tako deleč zašli, da bi tistega, ki se veseli pravične postave in njeno spolnitev brez ovinkov terja, pitali z besedo „prepiravca“!

Iz častitljive roke smo prejeli te dni sledeči dopis:

„Gosp. Terdinov spis je ves prav iz našega serca vzet; vse kar je rekel, smo sami skusili. 10. t. m. sem bil na Gorenskem, pozneje na Dolenskem; povsod smo se pomenkovali od gospod Terdinovega spisa v „Novicah“; vsakdo je terdil, da je od konca do kraja gola resnica, resnica — k nesreči naši! Martrali so nas moliti po nemško, latinsko in greško — in — in še hebrejsko v 10. šoli, in ko smo izučeni gospodje na deželo prišli, smo mogli malega katekizma iskati in se učiti; iskati kar nam je — čudna, čudna šola vzela. Bog daj, da bi pravica zmagala!“

Drobtinica.

Narodska pripovedka o Dravi, Savi in Soči.

Drava, Sava in Soča so sestre. Nekdaj so se med saboj menile, ktera bo prihodnji dan perva v morje priitekla. Zvečer Sava in Soča zaspate, Drava pa se le potuhne in kmali začne tiho teči naprej. Prebudivša se v jutro Sava zapazi, da Drava se že valí proti morju, toraj se jezna urnega teka tudi ona proti morju spusti. Ko se pa poslednjič tudi Soča prebudí in se od obedveh sestrá prekanjena vidi, predere na nasprotni strani s silovito močjo gore, se serdito skozi skalnate soteske zažene in perva v morje dospè.

Ta pripovedka, akoravno basen, opisuje vendar značaj vseh treh pglavitnih slovenskih rek prav dobro. Drava se valí tiho in potuhnjeno, bistra Sava dere; obedve napajate černo morje. Soča nasprotno bobní urno skozi oske skalnate struge goriških gorá v morje jadransko. J. Levičnik.

Kratkočasno berílo.

Če si ti hudič, jez sem pa tudi.

Narodna pravlica.

Bila je revna vdova, posestnica majhne lastnine. Imela je mladega sinčka in še mlajšo hčerko. Skerb za vsak-

danje potrebe jo je mučila, al še več jo je nadlegoval bogat mlinar, kteremu je bila tristo goldinarjev dolžna. Ni mu bilo toliko mar za dnarje, le lastnino njeno je hotel imeti, naj veljá kar rado; al vdova mu je ni hotla po nobeni ceni prodati. Vse je poskusil, nič ni pomagalo; vdova je ostala stanovitna kot skala; prosila je milega Boga noč in dan, naj jo reši iz velike zadrege.

Neko noč se ji sanja, da je njeni sinček s kladvom po zidu mahal, in da so se dnarji iz zida usuli. Premišljevala je svoje sanje do zora, in sklenila je poskusiti; morebit, je djala sama sebi, mi mili Bog dá kak zaklad najti. Zgodaj zbudi sinčka, ga prekriža, mu dá kladvo v roke, ter mu veleva po zidu udariti. Sinček stori; al zaklad se ne prikaže. Skusi še enkrat na drugem mestu, mu reče mati. Sinček udari enkrat — dvakrat — trikrat — in dnarji se usujejo iz lonca, kateri je bil uzidan. Veselo prešteje vdova dnarje; bilo jih je polovica več, kakor je bila dolžna. Hvaležnega serca do milega Boga nese bogatemu mlinarju dnarje. Mlinar se spervega čudi, kako je vdova dnarje dobila, ji noče ničesa verjeti, jo začne za tatico zmerjati, rotiti in hudičevati, ter jo požene iz hiše z dnarji rekoč: to zemljišče hočem, in ga bodem dobil, ako bi ravno škrat iz pekla prišel. Udova toži Bogu svojo revšino. Jok in upitje vdovino predere oblake.

Kaj si pa mlinar izmisli? Zvita buča zakolje bika, in ko se zmračí, ogerne bikovo kožo z rogovi, gré v vdovino hišo in rujove, da je strah; treska z vratami in se vede hujši ko peklena pošast. To terpi celi dolgi teden vsako noč. Že misli vdova hišo zapustiti in se drugam preseliti, kar pride nekega večera neznan popotnik in jo prosi za prenočišče. Udova ga obderži in mu postelje za pečjo. Tisto noč se mlinar še strašneje našemi, prav kakor hudič. S sajami si namaže obličje in roke; med zobe dene žereč ogelj in se tako poda v vdovino hišo. Tù začne rijoveti, treskati z vratami in ravsajati, da je strah; zadnjič prikobaca v izbo, kjer je popotnik ležal in se iz celega gerla zadere rekoč: Jez sem hudič! „Če si ti hudič, jez sem pa tudi“ ga pozdravi popotnik, kateri se v strašno peklenko pošast spremeni, in tira skoz vrata mlinarja pred seboj.

Nobeden ni več vidil mlinarja, ne slišal od njega, zakaj za hudiča je pekel ne pa zemlja.

Trije bratje.

Narodna pravlica.

Zaspali v Gospodu so oče André Burkljež. Trije sinovi, Martin, Juri in Anza so žalovali za dragim očetom, pa se tudi kavšali in lasali za lepo dedšino, ktero so jim oče zapustili.

Juri: Da vama povem, jez hočem petelina; ta lepa žival z rudečim grebenom mi najbolj dopade.

Martin: Jez sem pervorojen; moj bo petelin; ti imej mačka, saj je tudi krasna žival, Anza pa koso; on tak nič ne veljá; ta drobni ferkolin še črnega nohta ni vreden. Anza za uho primaže Martina, rekoč: Ti smerkovec, ti žaba! čeravno sem droben, pa sem čverst korenjak; se vaji obedveh ne bojim; moj bo petelin. Srečno! pred smertjo me ne bota vidila več.

Anza popade petelina in gré. Juri zgrabi za ušesa mačka, Martinu pa ostane kosa.

Juri: Bog vé, kam jo je Anza zavil; gotovo za srečo maha; ta prismuknjeneč še utegne kak velik gospod biti; nima žaganja v glavi, pa s petelinom že sreče ne bo, ker je naji tak olešičil. Martin! pokopaj očeta; jez grem tudi po svetu, morebit mačka dobro spečam. Srečno!

Martin: Oče so še le danes umerli; jih še ne smem pokopati. Berž pa ko koso na kosiše denem, se bom tudi jez na pot podal, iskat sreče in bogastva.

Juri: Jih pa pusti; jih bojo že drugi pokopali.

Juri odide z mačkom. Martin dene koso na kosiše in

gré tudi s trebuchom za kruhom; mertvega očeta še pogledal ni in ne očenaša za dušo njih zmolil.

„Kakšen človek je to? kakošen klobuk ima, dva lekata visok? suknja mu še čez herbet ne seže? Kaj pa na herbtu v punkelju nese? Čudno žival z rudečo kapo, s kervavo brado, in kako čuda dolg nos ima! Čujte — čujte! kak glas — kikeriki! Takega še nismo slišali; ustavimo tujca.“ Tako so Anzata občudovali ob svitu polne lune prebivavci nekega mesta na Zamurskem, ki so na hribu stali, čakaje kadaj bo zora poknila. Anza se jih prestraši; al ko vidi, da mu ničesa ne stori, in le čudno žival ogleduje, jim začne lastnosti petelina razkladati. Zadnjič pravi Anza. Ta žival dan naznanuje; berž ko začne prepevati kikeriki, zora pokne. Oho! ta žival je ravno prava za nas; je ne pustimo več, nam jo moraš prodati, koliko hočeš za žival? Žakelj dnarjev mi prinesite, pa vam jo pustim. Zamurci grejo v mesto, in pravijo mestnjanom, kako žival ima neznan popotnik na hribu, da, kakor hitro začne prepevati kikeriki, zora pokne, da bi jim ne bilo potreba več hoditi na hrib dneva pričakovati, ko bi čudno rudečo žival imeli, za katero hoče popotnik z visokim klobukom žakelj dnarjev. Urno mestnjani žakelj z dnarji napolnijo, in ga pošljejo popotniku za petelina. On pa žakelj na rame verže in vesel dalje popotuje, da je petelina tako dobro prodal.

Kako se je z Martinom godilo, vam ne vem povedati družega, kakor da je siromak prišel med pesjane, kateri so travo s škarjami rezali. Berž ga ujamejo in ošlatujejo, ali ima kaj masti. K sreči ni bilo Martina družega ko kost in koža. Ti same grille ješ, mu reče en pesjan; no — koža bi še kaj veljala; odreti te hočemo. Čmu ti je pa to orodje? S tem orodjem si upam danes po celem travniku travo pokositi. Dobro, če nam to storiš, te pa pustimo živega. Martin reže travo, da vse iz njega teče; preden se zmračí, je travnik pokošen. Pesjani debelo gledajo, in ga poprašajo nazadnje, kaj hoče imeti za to orodje. Žakelj dnarjev — jim reče. Urno napolnijo žakelj s cekini in ga dajo Martinu, kateri je vesel, da je tako dobro koso spečal, naprej potuje.

Juri Burklež sopiha proti neki grajšini, ktera je stala na hribu med drevjem. V žaklju mu maček strašno mevka, on pa žlabodra sam seboj, premika klobuček od ene strani na drugo, in če ga kdo popraša po slovensko kaj ali mu dobro jutro voši, ga še pogleda ne, zakaj on zna, kar je v drugi deželi, samo nemško, ali nemško, da se Bogu smili. Grajšak, misleč, da je Juri Burklež kak plemenitaš, ga povabi na kosilo. Al kakošno kosilo je bilo to! Miši so po hiši švigale in marsiktera se je prederznila čez mizo potovati. In maček, ubogi maček v žaklju, oj, ta je po mačje godil, mevkal in cvilil, da je bilo joj, zakaj miške so mu dišale, bolj ko Jurju pečenka. Umiral je revež pri polni mizi od glada. „Gospod žlahni! kaj pa imate v žaklju, kar tako čudno prepeva; morebiti je kak imeniten tič? popraša grajšak Jurja Burkleža. Miške mu dišijo, — in Juri začne popisovati lastnosti mačkove, kako miši lovi itd.; zadnjič še pristavi, da maček bi največ hasnil grajšini. Koliko bi pa hotli za-nj? Žakelj tolarjev. Oj z veseljem jih dam. In pri tej priči je barantija storjena. Grajšak prinese žakelj tolarjev in ga na rame Burkležu zadene, kateri se prav po hochdeutsch poslovi. Že jo pol ure maha, ko zasliši grajšakove strežnike za njim upiti: Kaj pa maček jé? Bil je namreč grajšak pozabil poprašati, od česa maček živi. Juri zareži: Kar ulovi! Streže pa zastopi ljudi. Oj! ljudi! ljudi jé; ni zastonj ta goljuf ga v žaklju nosil, ker se je bal, da bi ga bil samega požerl, — zdihuje streže. Oj po nas je! po nas je! smo že mačku v vampu; ljudi žré! — privpije v grajšino. Grajšak se silno prestraši, ker meni, da on bo prvi mogel v mačkov želodec zlesti; storaj zapové vsem strežetom, naj se z gorjačami oborožijo

in čez strašno žival planejo, kadar bode iz odvezanega žaklja skočila; on pa bode od zunej skoz okno gledal, kako bodo njegovo zapoved spolnili. Oj ubogi lačni maček! groznemu gospodu si prišel v pest; kako vesel gleda skoz okno, ko strežeti z gorjačami po tebi mahajo, po tebi, ki s tem, da škodljive miške pokončuješ, toliko dobrega storiš. Nehvaležnost je plača sveta. Dobro! da srečno marsikteremu udarcu odskočiš; no — zdaj si jo dobro zadel, ravno v okno si trešel, skoz katero je grajšak tak željno gledal tvojo smert; potegnil jo je kot megla in že leze na bližnje drevo ves prestrašen. Še enkrat se zažene maček v okno, da se razbije, in prost je pod milim nebom. Strežeti zakričijo veselo, da so tak silnega sovražnika slavno zmagali in lučajo gorjače za mačkom. Ubogi maček ne vé kam drugam bežati, kakor na drevo, in oj nesrečna kukavica! na tisto drevo, na katerem je grajšak čepel, in se za zadnje uro pripravljaj. Roke so mu oterpnile, padel je z drevesa in si zatelnik zlomil. Bog daj duši dobro, če je zaslužila. Kdor drugim jamo koplje, sam va-njo pade.

Joško Iskrač.

Kerška národna.

Lipa nam stoji zelena,
Vo-srid poja široka,
Pod njon mi Brune 's tiha spi;
Onú' mi mimo gré mlad junak,
Ter mi ju 's tiha zaziva:
„Bil li te Brune s nami šla?“
„Bih vam ja rado s vami šla,
Nu se ja bojim hinjenja.“
„Neboj se Brune ti toga,
Evo vera, duša moja.“
„„Junačka vera kot rosa!““
„A, divojačka kot magla,
Sadu ju vidim sada je ní“.

Zapisal J. Črnoic.

Dopisi.

Iz Ljubljane. Danes bomo nadalje povedali, kaj je komisija, ktera izdeluje osnovo za krajnsko občinsko ali srenjsko postavo, pretekli teden opravila.

Važna reč je bila, na drobno določiti, ktere opravila naj spadajo v tako imenovane notranje ali samosvojne, ktere pa naj prevzame kot izročene.

V opravilstvo notranje ali samosvojno je komisija djala: zvesto oskerbovanje srenjskega premoženja, naj je premakljivo ali nepremakljivo; s premakljivim sme srenja po svoji volji ravnati in ga prodati ali razdeliti po sklepu občinskega zbora, ki pa se ima o tem ravnati po predpisu srenjske postave; za prodaj ali razdelitev nepremakljivega srenjskega posestva pa mora občinski zbor poprej dovoljenje ces. kantonske gosposke imeti. Komisii se je treba zdelo, v prid srenjam to poslednjo pravico nekoliko omejiti, ker bi tu in tam se vendar utegnulo primeriti, da bi srenjski možje prenečimerno srenji kaj zapravili.

V samosvojno opravilstvo srenje je komisija dalje djala: skerb za svoje uboge, šolstvo, napravo in uderžanje srenjskih cest, zdravstvene reči svojega okraja in pa srenjsko policijstvo, kar se, na priliko, tiče reči, ktere zadevajo varnost, sejme, zidarije, gasivne priprave, čednost itd., — vse to pa se vé da tako, da se nikjer ne žalijo že obstoječe deželne postave.

Tudi naj ima srenja pravico v takih rečeh, ktere zadevajo nje blagor, se s prošnjami oberniti do višjih oblastnij in cesarja in razodevati svoje želje.

Ko je komisija vse to določila, se je posvetovala v tem, kaj bi se moglo izmed tistih opravil, ki prav za prav spadajo v opravilstvo cesarskih gosposk, vprihodnje tudi srenjam izročiti. Razun oklicov cesarskih postav, — razun tega, da županije pomagajo cesarskim gosposkam v